

A Nyugat kánonon túli aspektusai (Nyerges Gábor Ádám)

SZTT-tipp

A nagy sikernek örvendő Kortárs líra kurzus oktatója, Nyerges Gábor Ádám a mindenki által többé-kevésbé ismert Nyugat folyóiratban megjelent művekkel foglalkozó kurzussal tér vissza a SZISZ-be. A kurzus célja a közoktatásban megszerzett ismeretek kibővítése, így izgalmas, az irodalomórától távol álló kurzusra kell számítani. Habár nincs kapcsolatban a Kortárs líra kurzussal, azonban a 20. századi műveken túl a résztvevők megismerkedhetnek a folyóirat és a szerzők örökségével napjainkban, illetve választ kaphatnak arra, hogyan kapcsolódik a Nyugat a zombikhoz és a képregényekhez.

Követelmények:Félév végén standard, minimum 17 000 karakteres beszámoló

Oktató: Nyerges Gábor Ádám

SZTT-ből kit keress a kurzussal kapcsolatban? Ákos

„A kurzus elsődleges célja, hogy a hallgatók átfogó és a közoktatási tananyagnál valamivel árnyaltabb, elmélyültebb ismereteket szerezzenek a Nyugatról. A kurzus kiemelt célja a Nyugat jelentőségének és kulturális hagyományának kontextualizálása – ehhez kortárs szerzők a Nyugathoz kapcsolódó műveit, értékelő írásait is olvassuk. A kurzus ismereti alapja a közoktatás kánonja által őrzött Nyugat-kép. A félév első felében a folyóirat első nemzedékének legismertebb alkotóinak munkásságáról kísérünk meg ezen általános tudáson túlmenően beszélgetni. A félév második felében olyan ismert, nagy nevű szerzőkről ejtünk szót, akik bár ugyancsak fontos szerzői voltak a Nyugatnak, mégis kiszorultak a kánon legfelsőbb szintéről, neveik rendszerint elhangzanak a Nyugat kapcsán, de jelentékeny életműveikre jóval kevesebb figyelemes esik ismertebb-elismertebb társaikénál. A félév során ugyancsak fontos kérdésként foglalkozunk azzal is, mit adhat, mit jelenthet a mai olvasó számára, hogyan tudunk viszonyulni ehhez a már több mint évszázados kulturális örökséghez. (A Nyugat egyes szerzőivel foglalkozó alkalmak során az alábbiakban külön nem részletezett alapolvasmányok számát azon művek felidézésre, melyek a középiskolai tananyagban szerepelnek adott szerzőtől.) Szintén foglalkozunk legalább más perspektívákból is megvizsgálva a folyóirat és szerzői köre szellemi örökségével is: a kortárs pop – és a folyóirat megszűnése utáni évtizedek folyóiratkulturájában is egy-egy példáján keresztül.” (Nyerges, 2020)

Általános ajánlott olvasmányok: az óráról órára feladott, kötelező olvasmányok mellett az alábbi művek a kurzus egészének teljesítéséhez is ajánlottak:

Gintli Tibor (szerk.), *Magyar irodalom*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2011.

Tverdota György, *Hagyomány és lelemény. A modernség első hulláma*, Kalligram Kiadó, Budapest, 2018.

Cs. Nagy Ibolya (szerk.), *A Nyugat stílárís sokszínűsége*, Debrecen, 2008.

Az OSZK platformján a Nyugat 100 éves fennállásának tiszteletére létrehozott weboldal: <https://nyugat.oszk.hu/>

Kiegészítő, ajánlott tartalom (NAVA-eléréssel rendelkezők számára): Nyugat 100 vetélkedő kortárs írók részvételével: <https://nava.hu/id/600202/>

Tematika

- 1. A Nyugat indulása, beszélgetés a folyóirat alapítása és működése körülményeiről, szerkesztőiről, őket ért támadásokról, elismeretek felmérése**
- 2. Nyugat a kortárs popkultúrában: Nyugat+Zombik képregény, illetve kapcsolódó paródiák:** Az óra keretében egy unikális kortárs popkulturális/összművészeti kísérlet kapcsán beszélgetünk a Nyugat kulturális emlékezetéről: Csepella Oliver nagy sikert aratott képregénye, a Nyugat+Zombik, illetve az Apokrif folyóirat szerzőinek ez által ihletett, nyugatos zombivers-paródiái mentén nézzük meg, a szokásos magaskulturális kódokon-mintákon felül milyen alternatív módokon is hathat a Nyugat hagyománya.
- 3. Ady Endre, Babits Mihály:** Az órán Ady Endre életműve vizsgálatokor rendszerint kevésbé hangsúlyosan kezelt lírai megoldásairól, költészete gyakran alulhangsúlyozott vonásairól szólva törekednénk a szerzőről kialakult, általános képet árnyalva beszélgetni költészetéről, ahogy érintőleg szót ejtenénk Ady lírai életműve mellett szintén kiemelkedő publicisztikai munkásságáról is. Babits kapcsán költészete mellett (legalább egy regénypéldán – várhatóan: A golyakalifán – keresztül) szépprózai és esszéírói munkásságáról, valamint nagy befolyású irodalomszervezői tevékenységéről is szót ejtünk.
- 4. Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula:** Kosztolányi Dezső lírája mellett elsősorban (részben) mind az ő, mind Krúdy Gyula egy-egy teremtett, irodalmi alakja főszereplésével írt, regényszerűen képződő elbeszélésfüzéréiről (Esti Kornél, Szindbád), s ezek a műfaji hagyományteremtő erejéről beszélgetünk: különösképpen az ezredfordulón tapasztalható kanonizációs reneszánszuk fényében, egyszersmind megvizsgálva, hogy hatottak e műfaji konstrukciók a jelenkor irodalmára és irodalmi ízlésére, értékítéletére.

5. Juhász Gyula, Tóth Árpád: Az óra alkalmával két jelentősként értékelt, mégis, első nemzedékbeli társaikhoz képest rendre másodlagosan kezelt szerző életművét, irodalmi teljesítményét vizsgáljuk. Az óra lehetőséget teremt arra, hogy a Nyugatról folytatott diskurzusokra jellemzőnél elmélyültebben, árnyaltabban vizsgálhassuk e két fontos életművet, irodalmi pályát.

6. Füst Milán, Móricz Zsigmond: A legnagyobb irodalmi sikerét a regény műfajával elérő Füst Milán kapcsán ugyancsak jelentősként elismert, valamelyest mégis talán kevesebb figyelmet kapó költészetével, a köztudatban neki tulajdonított („általa megteremtett”) magyar szabadverssel, míg Móricz esetében a róla alkotott, közkeletű képbe nehézkesen illeszthető regényével, az Árvácskával tervezünk foglalkozni.

7. A „két” Karinthy Frigyes: Karinthy kapcsán egyrészt szót ejtünk rendre a korban (és mindmáig) népszerű többi műfajjal szemben másodlagosként, afféle „irodalmi határterületként” kezelt paródiáiról, az Így írtok ti számos lehetséges vonatkozásáról (egyéni kánon, sajátos szimultán irodalomtörténet, kritikai mű stb.), egyszersmind a paródia műfajáról, valamint a magyar irodalmiság és az irodalmi humor sajátos, koronként változó kapcsolatáról is. Az óra második felében a „komoly” Karinthyról, két verseskötetnyi nem humoros, nem parodisztikusnak szánt verséről beszélgetünk, melyek jóval kisebb elismerésben részesültek Karinthy humoros írásainál, mégis, fonák módon, talán ezek által nyílt volna lehetősége az egyébként saját munkásságán belül épp e verseit legtöbbször tartó szerzőnek a kanonizáció egy magasabb szintjére.

8. Kaffka Margit, Szép Ernő: A Nyugat első nemzedékének legfontosabbként kezelt szerzői névsorában feltűnő módon rendre nem találni a felsorolásban női szerzőket, holott mind Kaffka Margit, mind a következő órán tárgyalt Lesznai Anna fontos alkotók. Az óra első felében Kaffka műveivel, a másodikban pedig a legnagyobb sikereit prózaíróként arató Szép Ernővel foglalkozunk, akinek költészetére az utóbbi egy-két évtizedben (elsősorban Tandori Dezső hatására) afféle utólagos felértékelés keretében mind több figyelem irányul.

9. Szomory Dezső, Lesznai Anna: Szintén a Nyugat fontos, de rendszerint nem elsődleges fontosságúként kezelt szerzői közé tartozik az órán tárgyalt két szerző életműve. Lesznai Anna gyakran elhanyagolt, kevés figyelmet kapó költészetével, illetve a kollektív kulturális emlékezetünkben szintén talán méltatlanul hanyagolt Szomory Dezső dráma- (és, ha az idő engedi, részben próza)írói munkásságával foglalkozunk.

10. Csáth Géza, Tersánszky Józsi Jenő: A Nyugat első nemzedékének novellisztikája, annak minősége és jelentősége kortársi tudatunkban többnyire háttérbe szorul a líra műneme és a nagyregény műfaja terén alkotott, kiemelkedő teljesítmények mellett, noha a folyóirat a huszadik század első felének számos kiváló novellistáját közölte. Ezen és a következő alkalommal két-két olyan szerzőről beszélgetünk, akik jelentős alkotásai talán több figyelmet érdemelnének, s egyben jól példázzák, hogy általánosságban is milyen izgalmas művészeti közeget találunk a Nyugat első nemzedékének novellisztikáját vizsgálva.

11. Cholnoky Viktor, Cholnoky László: A Nyugat első nemzedékének novellisztikája, annak minősége és jelentősége kortársi tudatunkban többnyire háttérbe szorul a líra műneme és a nagyregény műfaja terén alkotott, kiemelkedő teljesítmények mellett, noha a folyóirat a huszadik század első felének számos kiváló novellistáját közölte. Ezen és az előző alkalommal két-két olyan szerzőről beszélgetünk, akik jelentős alkotásai talán több figyelmet érdemelnének, s egyben jól példázzák, hogy általánosságban is milyen izgalmas művészeti közeget találunk a Nyugat első nemzedékének novellisztikáját vizsgálva.

12. A Nyugat utóélete a magaskulturában, illetve kiváltképp a magyar folyóiratkulturában: A Nyugat sok szempontból hagyomány- és mintateremtő kulturális képződmény is: akár a szerzői csoportosulások, akár az önkanonizálás, illetve a „vezető” folyóirat mintázata szempontjából is. Elsősorban ez utóbbi téren két főként kiemelhető, ambíciózus követője akadt: közvetlenül a Nyugat megszűnése után az Újhold, illetve a rendszerváltáskor alapított Holmi. Mindkét folyóirat (és tágabb értelemben vett kulturális közegük, szellemi holdudvaruk) azzal a többé-kevésbé nyíltan kezelt törekvéssel működött, hogy a maga korában és kulturális közegében hasonló súlyú, jelentőségű, hatású „intézménnyé” válhasson, mint a nagy előd. Az órán ezeket a törekvéseket, eredményességüket, illetve ezt a Nyugat által megteremtett mintát fogjuk vizsgálni.